

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBATSELA 2023

MEPUTSO: 100

NAKO: Diiri tše 3

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 5.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Lephephepotšišo le, le arotšwe ka DIKAROLO TŠE PEDI.
KAROLO YA A: Ditaodišo (50)
KAROLO YA B: Ditšweletšwa tša tirišano (2 x 25) (50)
2. Araba potšišo E TEE KAROLONG YA A le dipotšišo TŠE PEDI KAROLONG YA B.
3. Šomiša polelo ye o lekwago ka yona.
4. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
5. Beakanya taodišo le mehuta ye mengwe ya ditšweletšwa (ka tsela ya mmepe wa monagano, seswantšho, mantšu a bohlokwa le tše dingwe) o be o fe padišišo/palobohlatse. Peakanyo e tšwelele PELE ga taodišo le ditšweletšwa tše.
6. Peakanyo e swanetše go bonagala gabotsebotse gore ke peakanyo. Ka gona o eletšwa go thala mothalo go putlaganya peakanyo ye nngwe le ye nngwe.
7. O eletšwa kudukudu go diriša nako yeo o e filwego ka tsela ye:
KAROLO YA A: Metsotso ye e ka bago ye 100
KAROLO YA B: Metsotso ye e ka bago ye (2 x 40) 80
8. Nomora dikarabo go ya le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona.
9. Hlogo ga se ya swanela go akaretšwa ge go balwa mantšu.
10. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Kgetha E TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bja mantšu a 400–450 (diteng fela).

Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le la mmepe wa monagano. O tla fiwa meputso ya diteng le peakanyo, polelo, mongwalelo, palobohlatse gammogo le sebopego.

1.1	Ke mo ke lemogilego gore go kgatha tema dipapading go bohlokwa.	[50]
1.2	Ditlamorago tša Theknolotši	[50]
1.3	Ke tla dula ke mo gopola.	[50]
1.4	Legae la ditšhiwana	[50]
1.5	Kgaotšo ya mohlagase kgafetšakgafetša	[50]
1.6	Go tšwelela ditlhahlobong ga barutwana ke maikarabelo a morutiši. Dumela goba o ganetše.	[50]

Lekodišiša diswantšho tše tša ka tlase (1.7 le 1.8) ka kelohloko gomme o kgethe SE TEE sa tšona o ngwale taodišo ka sona. Efa taodišo ya gago hlogo ya maleba.

ELA HLOKO: Dikgopolo tša gago di nyalelane le tše di tšwelelago seswantšhong.

1.7

[Mothopo: <https://za.pinterest.com/pin/19210735901224659/>]

1.8

[Mothopo: <https://za.pinterest.com/pin/8444318043534985/>]

[50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2**

Araba dipotšišo TŠE PEDI go tše tshela tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 180–200 (diteng fela).

Setšweletšwa se rulaganywe ka lenaneo la go swana le la mmepe wa monagano. O tla fiwa meputso ya diteng le peakanyo, polelo, mongwalelo, palobohlatse gammogo le sebopego.

2.1 LENGWALO LA SEGWERA

Mogwera wa gago o go thušitše gore o hwetše dipoelo tša go phadima thutong ya Sepedi Leleme La Gae. Ngwala **lengwalo** o mo leboge ka thekgo ye a go filego yona.

[25]**2.2 EMEILE**

Khamphane ya go rekiša dibenyabenyane ya kua *United Kingdom* e go thwetše bjalo ka morekiši wa ditšweletšwa ka marangrang a theknolotši (*online*). Ba go kgopetše gore o ba ngwalele emeile o ba hlalošetše ka bokgoni bja gago o be o mamaretše boitsebišophelo le karata/pukwana ya boitsebišo. Ba ngwalele **emeile** yeo.

[25]**2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU**

Mmakgwebo wa go tuma Masepaleng wa geno, o ile boyabatho. Ba lapa la mohu ba go kgopetše gore o ngwale tša bophelo bja gagwe ka ge o šomile le yena. Ngwala **tša bophelo bja mohu** yoo.

[25]**2.4 POTŠIŠOTHERIŠANO**

O ikemišeditše go dira dinyakišišo mabapi le setlogo sa leloko la geno bjale o botšiša rakgolokhukhu wa gago dipotšišo mabapi le se. Re alele **potšišotherišano** ya lena.

[25]**2.5 PEGO**

O be o le kgauswi ge lebenkele la rakgwebo wa motse wa geno le thubja. Ngwalela maphodisa **pego** ka tiragalo yeo.

[25]**2.6 DITSHWAYATSHWAYO**

O badile puku ye e fago bafsa maele mabapi le bophelo. Ngwala **ditshwayatshwayo** tša puku yeo.

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B:
PALOMOKA YA TLHAHLOBO:

50
100